

Наталія Олександрівна ГОРОБЕЦЬ,

кандидат юридичних наук, доцент,

професор кафедри юридичних дисциплін Сумської філії

Харківського національного університету внутрішніх справ

СУЧАСНИЙ СТАН ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Потреба змін в системі державного управління нарізла відразу після набуття Україною незалежності. Шлях формування вітчизняної нормативно-правової бази децентралізації влади в процесі імплементації європейських стандартів був непростим. Перешкождали цьому політична воля управлінської еліти, їх небажанням ділитися владою, успадкування командно-бюрократичної системи управління, відсутність належної нормативної бази. Більшість концепцій, що були запропоновані урядом та президентом були декларативними. Вони не мали чіткого плану дій, не визначали розмежування повноважень органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій, переважали положення спрямовані на ще більшу централізацію у системі державного управління.

Сучасний перехідний період знаменується значними проблемами практичної реалізації положень децентралізації публічної влади задекларованих урядом. Серед них негайного вирішення потребує конституційне закріплення її системотворчих положень. Запровадження в Україні власної моделі децентралізації в державному управлінні дозволить створити ефективну модель публічної влади, метою якої є забезпечення населення необхідними якісними соціальними та адміністративними послугами.

Очікування територіальних громад від реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні зводять до: забезпечення правового підґрунтя для добровільного об'єднання територіальних громад, у яких формуються дієздатні органи місцевого самоврядування, спроможні виконувати виключно власні та делеговані повноваження; дотримання принципу субсидіарності, який передбачає передачу функцій від місцевих органів виконавчої влади та територіальних органів центральних органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування, які мають найтісніший контакт із громадянами; недопущення дублювання повноважень, функцій та завдань органів місцевого самоврядування різних рівнів; забезпечення відкритості та підзвітності населенню територіальних громад діяльності органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб; створення достатніх матеріальних, фінансових та організаційних умов для забезпечення виконання завдань органів місцевого самоврядування; реформування органів публічної влади на місцевому та регіональному рівнях за принципом оптимального забезпечення населення адміністративними і соціальними послугами, яке зменшує диспропорції у доступі громадян до цих послуг та їх якості; розроблення механізмів контролю за якістю надання населенню публічних та інших законодавчо визначених послуг; максимальне залучення жителів територіальних громад до прийняття управлінських рішень, сприяння подальшому розвитку сучасних форм безпосередньої демократичної участі на місцях [1, с. 62].

Частину вказаних очікувань вдалося втілити в життя, а частина ще залишається перспективним планом на майбутнє. Масштабною проблемою, яка виявилася під час проведення адміністративно-територіальної реформи, є вимирання малих сіл як наслідок створення об'єднаних територіальних громад. Практика показує, що першочерговим завданням влади є економічний розвиток регіону, який піддається реорганізації. Це дозволить забезпечити робочі місця, а відповідно зупинити відтік місцевого населення у міста та закордон. Одночасно місцеве населення матиме можливість отримати якісні та доступні соціальні та адміністративні послуги.

Конституційного закріплення потребує визнання громад первинною ланкою адміністративно-територіального устрою, розмежування повноважень органів місцевого самоврядування та їх виконавчих органів за принципом субсидіарності, послідовність проведення реформ.

Прагнення держави скасувати місцеві державні адміністрації до сьогодні не знайшли практичної реалізації. Влада не може позбутися відголосків адміністративно-командного устрою та намагається використовувати адміністративний ресурс регіональних адміністрацій в інтересах владної політичної еліти. Нагального переформатування потребують функції державних адміністрацій. Потрібні рішучі дії уряду та парламенту для введення в дію інституту префектів з наділенням його повноваженнями здійснення нагляду та контролю. У централізованому управлінні повинні залишитися питання національної безпеки, зовнішньої політики, оборони, дотримання прав і свобод людини, верховенства права.

Європейські стандарти (достатній інституційний, кадровий та фінансово-економічний потенціал спроможний досягти соціально-економічного розвитку та надання якісних суспільних послуг) все ще залишаються не досяжними для нашої держави.

Потребують негайного вирішення питання розподілу повноважень між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, а також між їх рівнями [2, с. 5]. Відсутність чіткого розподілу повноважень призводить до різного тлумачення норм законів, конкуренції між вказаними органами, втручання в діяльність органів місцевого самоврядування, дублювання, паралельного вирішення питань розвитку громад.

Парадоксальною є ситуація, що в Україні з 2014 року задекларована та активно втілюється в життя адміністративна реформа, однак, функції місцевого самоврядування в столиці – місті Києві (виконавчого комітету Київської міської ради) до сьогодні виконує Київська міська державна адміністрація. Виходить, що концепція реформи

децентралізації стосується базового рівня сіл, селищ та міст і не включає в себе столицю. Це позбавляє місцеву територіальну громаду права брати участь у забезпеченні життєдіяльності міста та впливати на рішення місцевого значення – розподіл фінансових надходжень, якість надання адміністративних послуг, земельні питання тощо.

Окремо звертає на себе увагу перелік повноважень, які може місцева державна адміністрація делегувати органам місцевого самоврядування. ЗУ «Про місцеві державні адміністрації» та «Про місцеве самоврядування» не визначають їх перелік на відміну від делегованих повноважень від органів місцевого самоврядування до місцевих державних адміністрацій (ст. 44 ЗУ «Про місцеве самоврядування»). Така ситуація створює дисбаланс у відносинах між даними органами публічної влади. Може завадити гармонійному розвитку місцевих громад.

Проблема недостатності урегульованості процедури делегування повноважень між органами публічної влади вилилася в пропозицію прийняти спеціальний закон «Про делегування органам місцевого самоврядування окремих державних повноважень». Однак дана ініціатива не знайшла підтримки.

Важливим питанням є встановлення співвідповідальності за виконання делегованих повноважень. Компетенція місцевої державної адміністрації не повинна зводитися до функцій контролю.

Процеси децентралізації на сьогодні торкнулися сфери освіти, медицини, надання адміністративних послуг, фінансування, житлово-комунального господарства, архітектури та містобудування та інших сфер життєдіяльності населення.

Це логічний процес розпочатої реформи, який в кінцевому результаті повинен привести нас до якісно нової системи державного управління (класичної моделі публічного управління європейського зразка). Кожен етап болісно відображається на системі органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Засада демократичної децентралізації влади є домінуючою в європейському правовому просторі. Основу системи державного управління європейських держав складає зміщення владних повноважень від центру до нижчого рівня (місцевої громади і її представницьких органів). Така модель організації публічної влади має на меті наблизити владу до населення, активізувати його участь в управлінні справами місцевого значення, що в результаті впливає на загальнодержавну політику.

Україна враховуючи власну історію державотворення орієнтується саме на таку модель державного управління. З цієї позиції є цікавим процес формування вітчизняної нормативно-правової бази децентралізації влади в процесі імплементації європейських стандартів.

Симбіоз централізації та децентралізації закріплений ст. 132 Конституції України не сприяв демократичним процесам в державі. Відсутність однозначної позиції в Основному законі держави зумовило посилення централізаційних процесів, що в подальшому призвело до невдоволення регіонів політикою центру та стало причиною політичного, соціального, міжнаціонального конфлікту в Україні. Разом з тим, це дозволило переосмислити підходи до управління державою переорієнтуватися на євроінтеграцію та визначити шляхи впровадження децентралізації влади.

На сьогодні децентралізаційна реформа перебуває в активній стадії реалізації. Позитивним є те, що усе більше громад виявляють бажання об'єднатися. На рівні законодавства прийняті базові закони, які регулюють механізм передачі повноважень від центру до низу. Проте це лише початок процесу, який потребує не лише формальних змін, а й фактичних системних, які не можуть з'явитися за рік чи два. Процес розпочатої реформи в кінцевому результаті повинен привести нас до якісно нової системи державного управління (класичної моделі публічного управління європейського зразка).

Список бібліографічних посилань

1. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень : навч. посіб. / А. П. Лелеченко, О. І. Васильєва, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук. Київ, 2017. 110 с.
2. Інституційний розвиток місцевого самоврядування в умовах державно-управлінських реформ : наук. розробка / авт. кол.: І. В. Козюра, А. О. Краснейчук, Ю. Г. Іванченко та ін. Київ : НАДУ, 2012. 60 с.

Одержано 01.11.2019

УДК 159.9

Максим Віталійович ГРИЩЕНКО,

*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
начальник відділення СПС державної установи
«Хроливський виправний центр (№ 140)»*

РОЛЬ МОТИВАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ СОЦІАЛІЗАЦІЇ В НАВЧАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю підготовки фахівців з якісним рівнем професійної соціалізації. Поняття соціалізація у філософській, соціологічній та психологічній літературі в його найбільш загальному значенні розглядається як процес соціального становлення особистості, формування і розвитку її соціальної сутності. Це складний, безперервний процес, який передбачає соціальне пізнання, соціальне спілкування, оволодіння навичками практичної діяльності, що включає як предметний світ, так і всю сукупність соціальних функцій, ролей, норм,